

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7782>

Number: 73 , p. 465-482, Winter 2018

Araştırma Makalesi / Research Article

Yayın Süreci / Publication Process

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date - Yayın Kabul Tarihi / Article Acceptance Date

16.08.2018

02.10.2018

Yayınlanma Tarihi / The Published Date

30.11.2018

ÇOCUKLARIN PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİN FARKLI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ*

*INVESTIGATION OF CHILDREN'S PROBLEM SOLVING SKILLS
IN TERMS OF DIFFERENT VARIABLES*

Uzm. Psk. Tansen Taygur Altıntaş

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-000>

Çankaya Üniversitesi,

tansenaltintas@gmail.com

Prof. Dr. Müdriye Yıldız Bıçakçı

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8506-1616>

Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü,

mudriyebicakci@gmail.com

Öz

Bu çalışmada, alt ve üst sosyo-ekonomik düzeye sahip çocukların problem çözme becerilerinin incelenmesi amaçlanmıştır, alt ve üst sosyo ekonomik düzeyde (SED) bulunan çocukların cinsiyetinin, kardeş sayısının, anne baba öğrenim düzeyinin ve anne baba yaşının problem çözme becerileri üzerindeki etkisinin belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Ankara ili Çankaya ve Mamak ilçelerinde bulunan, beşinci sınıfa devam eden ve çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 285 çocuk oluşturmuştur. Bu araştırmanın amacına uygun veriler elde edilebilmesi için nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen "Genel Bilgi Formu", çocukların problem çözme becerilerini ölçmek için Heppner ve Peterson (1982) tarafından geliştirilen ve Kardeş, Anagün ve Yalçınoğlu (2014) tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan "Problem Çözme Envanteri" kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel değerlendirilmesinde,

* Bu çalışma, 18-20 Mayıs 2017 tarihleri arasında Alanya Aladdin Keykubat Üniversitesi ev sahipliğinde düzenlenen "II. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu"nda sözel bildiri olarak sunulmuştur.

alt ve üst sosyoekonomik düzeydeki çocukların problem çözme becerilerine bazı değişkenlerin etkisini belirlemek için Çift Yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda, sosyo ekonomik düzeyin çocukların problem çözme becerilerine yönelik puanları üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Buna göre alt sosyoekonomik düzeye sahip çocukların üst sosyoekonomik düzeye sahip çocuklardan daha yüksek problem çözme becerilerine sahip olduğunu ortaya çıkmıştır. Okuduğu okulun, cinsiyetin, kardeş sayısının, anne öğrenim düzeyi, baba öğrenim düzeyi ve anne yaş değişkenlerinin farklılık yaratmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Problem Çözme Becerileri, Sosyo-Ekonomik Durum, Cinsiyet, Kardeş Sayısı, Ebeveyn Öğrenim Durumu

Abstract

In this research, it is aimed to determine problem solving skills of children with lower and higher socio-economic level. Also, the impact of gender, the number of siblings, the level of parental education and the age of parents on problem solving skills with higher and lower socioeconomic levels is determined. Children problem solving skills at lower and higher socioeconomic levels The study group of the research depends on 285 children (who continues to the fifth grade of schools that are linked with Ministry of Education located in Çankaya and Mamak district which agreed to participate voluntarily in this study. General screening model, one of quantitative research methods was used to obtain data which is closely related with the aim of the research. As a data collection instrument, developed by the researcher "General Information Form", to measure problem-solving skills "Problem Solving Inventory" which is developed by Heppner and Peterson (1982) and the reliability and validity study was done by Kardas, Anagün and Yalçınoğlu (2014) are used. In the statistical evaluation of the data, two-way ANOVA was used to determine the effect of some variables on the problem solving skills of the children at lower and upper socioeconomic level. As a result of the research, it was determined that socioeconomic level is effective in problem solving skills. Thus, children with lower socioeconomic status have higher problem solving skills than children with higher socioeconomic status. It was determined that school, gender, number of siblings, mother education level, father education level and mother age variables did not make any difference.

Key Words: Problem Solving Skills, Socio-Economic Level, Gender, Number Of Siblings, Parent Educational Level

GİRİŞ

İnsanoğlu günlük hayatında birçok rahatsızlık, güçlük ve engelle karşılaşır. Bu tür sıkıntılar problem olarak nitelendirilir ve bu problemlerin aşılması için çeşitli problem çözme yolları denir. Problem bir çatışma durumudur. Eğer birey ulaşmak istediği hedefe doğru giderken bu hedefi gerçekleştirilmesinde bir engelle karşılaşır bir çatışma durumu ortaya çıkar ve bu engel bir problemi ortaya çıkarır. Problem, bireyin çevresinde etkili bir şekilde işlevini sürdürebilmesi için karşılık vermesi gereken belirli bir durum ya da ilişkili durumlar takımudur (D'Zurilla ve Goldfried, 1971, s.108). Problem insan zihnini

karıştıran, belirsizliğe neden olabilen, çözülmesi gereken ve bireyi rahatsız eden güçlük veya zorluk olarak tanımlanır. (Duman, 2009, s.384). Problem, temelde bireyin bir hedefe ulaşmada engellenme ile karşılaştığı bir çatışma durumudur (Cüceloğlu, 1997). Karasar (2016)'a göre ise, problem; bireyi fiziksel ve düşünsel yönden rahatsız eden, kararsızlığa düşüren ancak birden çok çözüm olasılığı görülen durum (s.115) olarak tanımlanırken, Woolfolk (2015)'e göre bir hedefe ulaşmaya çalışılan ve bunu gerçekleştirmek için bir araç bulunmasının gerektiği (s.470) bir durumdur. Problem, birey bir hedef belirlediğinde ama o hedefe ulaşmak için nasıl bir davranış sergile-

yeceğini bilmediğinde ortaya çıkar (Mefoh, Nwoke, Chukwuorji, Bosco ve Chijioke, 2017, s.47). Bir problem karşısında çözüm bulma durumu da problem çözme olarak tanımlanır.

Problem çözme düşüncesi ve süreci bir durumun problem olarak algılanması (Dağlı, 2004, s.42) veya problemlili durumun farkındalığı (Dostal, 2015, s. 2799) ile başlar ve istenilen hedefe ulaşmak için otomatik bir çözümlemenin olmadığı durumda bireyin çözmek için ortaya koyduğu birçok seçenekten uygun olanın seçilmesi ve uygulanmasını içerir. Heppner ve Krauskopf (1987) problem çözmeyi içsel veya çevreden gelen istek ya da sorunlara uyum sağlayabilmek için bilişsel, duygusal ve davranışsal işlemlerin karşılıklı etkileşimi olarak tanımlamaktadır. Problem çözme, kişinin karşılaştığı problemlili bir duruma önceki yaşantılar aracılığıyla çözüm bulmaya çabaladığı süreçtir. Mefoh vd, (2017)'ne göre bir hedef için başarıya nasıl ulaşılabilirliğini düşünerek bulmaya çalışan bilişsel bir süreçtir. Bu durumun çözülmesi bireye olumlu katkı sağlar.

Birey hayatın her alanında problemle karşılaşır ve problem çözme yollarına gider. Böylelikle, problem çözme hayatın her alanını ilgilendiren bir düşünme biçimi olduğundan birey bu yetkinlik ile bağımsızlık kazanır. Bu bağımsızlık ise, sorumluluk almayı, birlikte organize olarak düşünebilmeyi ve yaratıcılığı kuvvetlendirir. Problem çözme, bireyin kendi yeteneklerini keşfederek gelişmesini ve gereksinimlerini karşılamasını kolaylaştırır. Birey karşılaştığı güçlükler karşısında başkalarının çözüm bulması ve karar vermesi yerine bu güçlüklerle kendisinin başa çıkması yolunda adım atar ve çözüm yollarını arar. Çözüm yolları ararken bilgilerini ve becerilerini kullanma fırsatı bulur. Bu fırsat bireyin kendine olan güvenini artırırken hayatını mutlu ve başarılı şekilde sürdürebilmesi için gerekli becerileri kazanmasına sebep olur (Akman ve Erden, 1997). Bu konuyla ilgili yapılan araştırmalarda Pettit, Dodge ve Brown (1988)

problem çözme becerileri iyi olan çocuğun akranlar ile ilişkisinin iyi olduğunu, Çolakka-dioğlu, Cenkseven Önder ve Avcı (2011) ise problem çözme becerilerinin yüksekliği ile iç kontrol odağı arasında olumlu yönde ilişki olduğunu belirlemiştir. Çiftçi Aydılek (2017) çocukların, bilişsel ve duygusal gelişim düzeyleri ile aile işlevselliğinin, sosyal problem çözme becerileri üzerinde etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Başka çalışmalara da bakıldığında problem çözme becerisi ile endişeli olma durumu arasında negatif yönde anlamlı (Dugas, Letarte, Rheaume, Freeston ve Ladouceur, 1995), problem çözenin akademik erteleme ile negatif yönde ve anlamlı (Yılmaz 2016) özgüven ile pozitif yönde (Otacıoğlu, 2008, Yıldırım, Hacıhasanoğlu, Karakurt ve Türkleş (2011), mantıksal düşünme becerileri ile pozitif yönde (Koray ve Azar, 2008), kardeş sayısı ile pozitif yönde (Cruise ve O'Reilly 2014), kişilik uyumları ile pozitif yönde (Dündar, 2009), kişisel sağlık ve özyeterlilik ile pozitif yönde (Li, Eschenauer, Yang, 2013) prensiplerini sürdürmeyi bilme ile pozitif yönde (Ayles ve Glenn, 1989), çocukluk depresyonu ile negatif yönde (Sacco ve Graves, 1984) ve anne duyarlılığı ile pozitif yönde (Raikes ve Thompson, 2008), anne baba öğrenim durumu ve sosyo-ekonomik durum ile pozitif yönde Yılmaz (2016), güvenli bağlanma ile pozitif yönde (Greenberger, ve McLaughlin, 1998) anlamlı bulunmuştur. Çocuklar ise problem çözme davranışları ile düşüncelerini bir konuda yoğunlaştırmayı, buna göre alternatif çözümler yaratmayı, neden sonuç ilişkilerini düşünmeyi ve sonuçları tahmin etmeyi öğrenirler (Oğuz ve Köksal Akyol, 2015).

Çocuklarda birçok beceriyi etkileyen problem çözme farklı faktörlerden etkilenir. Problem çözme becerilerini etkileyen faktörler arasında ana-baba öğrenim düzeyi, yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey, özgüven, ana baba tutumu, geçmiş yaşantı ve deneyimler, duygu ve düşüncelerin etkisi, öğretmen, bire-

Yin kendisine ilişkin görüşleri, toplumsal beklentiler, anksiyete düzeyi ve yaratıcılık düzeyi yer alır. Ülker (2016) çalışmasında ise, ergenlerin, problem çözme becerilerinin kardeş sayısına, anne çalışma durumuna, istenmeyen bir davranış sergilediğinde ailesinin tepkisine, ailede çocuğun düşüncesine önem verilme durumuna ve ergenlerin hayatıyla ilgili konularda söz hakkına sahip olma durumuna göre farklılaştığını tespit etmişken, Terzi (2003), problem çözme becerilerinin ana baba tutumlarına ve sosyo-ekonomik düzeye göre ve Avcı (2016), cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü, anne-baba eğitim durumu ve barınma yeri değişkenleriyle kişilerarası problem çözme becerisi alt boyutları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğunu sosyometrik puanları ile probleme yapıcı yaklaşım alt boyutu arasında da pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişkinin olduğu ortaya koymuştur. Düşek ve Bütün Ayhan (2014), anne baba öğrenim düzeyinin ve kardeş sayısının boşanmamış ailelerden gelen çocukların problem çözme becerileri üzerinde anlamlı bir fark yarattığını ortaya çıkarırken, boşanmış ailelerden gelen çocukların üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığını bulmuşlardır. Alp Özdemir (2016) ve Güçray (2001) benlik saygısı ile problem çözme tutumları arasında ise anlamlı bir ilişki bulmuşken, Emran, Özbek, Aypay ev Aypay (2011) çocukların kişilerarası problem çözme beceri düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma göstermediğini, fakat anne öğrenim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaştığını, baba öğrenim durumuna göre farklılaşmadığını, problem çözme alt becerilerinin cinsiyete, okul türüne ve annenin öğrenim durumuna göre anlamlı biçimde farklılaştığı ortaya koymuştur. Neitzel, ve Dopkins Stright (2004), anne öğrenim durumu ile problem çözme becerilerinin pozitif yönde anlamlı olduğunu, Kürtüncü, Ergöl ve Demirbağ (2013), çocukların cinsiyetlerine göre problem çözme becerileri alt boyutlarından kaçınma puanları, sınıf seviyelerine göre özdenetim puanları, baba meslek durumuna göre özdenetim ve kaçınma puanları, baba eğitim du-

rumuna göre kaçınma puanları arasında, Yıldırım vd (2011) çocukların cinsiyeti, sınıfı, babanın eğitim düzeyi ve mesleği, ders çalışma düzeni, okul başarısını değerlendirme durumu, anne-baba tutumu, kendini yalnız hissetme, kendine güvenme durumu ve sigara-alkol kullanma durumları ile problem çözme becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptamışlardır. D'Zurilla, Maydeu-Olivares, Kant (1998) ve Korkut (2002), yaş ile cinsiyetin problem çözme becerileri üzerinde anlamlı bir farklılık yarattığını belirlemişken, Mefoh vd. (2017), bilişsel stillerin ve cinsiyetin problem çözme becerileri üzerinde etkisi olduğunu ortaya çıkarmıştır. Fusaro ve Maureen (2018), akıcılık ve dikkat ile ilişkili merakın problem çözme ile ilişkili olduğunu, Hughes, Brestan, Christens, Klinger ve Valle (2004), problem çözme değişkenlerinin ailenin stresi ile anlamlı bir şekilde ilişkili olduğunu ortaya çıkartmıştır. İmeçe (2017), problem çözme becerileri ile anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, sosyo-ekonomik düzey değişkenleri arasında anlamlı farklılık bulmuşken, cinsiyet, kardeş sayısı, anne yaşı, baba yaşı değişkenleri ile arasında anlamlı bir farklılık bulamamıştır. Yıldırım vd (2011), öğrencilerin cinsiyeti, sınıfı, babanın eğitim düzeyi ve mesleği, ders çalışma düzeni, okul başarısını değerlendirme durumu, anne-baba tutumu, kendini yalnız hissetme, kendine güvenme durumu ve sigara-alkol kullanma durumları ile problem çözme becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Heppner ve Anderson' a (1985) göre, problem çözme becerileri bireyin sosyal uyumunda ve günlük yaşama yönelik başarıları üzerinde oldukça etkilidir.

Bireyin kendisine ilişkin görüşleri kendini nasıl algıladığı ile ilişkilidir. Kişi kendini yeterli gördüğü takdirde karar verebilir ve girişimde bulunur. Eğer kendini yetersiz görürse problem karşısında güçlü ve kararlı bir tutum sergilemekte güçlük çeker. Bu nedenle kişinin kendini yeterli görüp görmemesi problem çözümünde uygun stratejiyi uygu-

layıp uygulayamayacağına karar vermesinde büyük etkiye sahiptir (Özsoy, 2007). Genel olarak problem çözmeyi etkileyen faktörler incelendiğinde farklı faktörlerin problem çözme becerisini etkilediği söylenebilir. Bu çalışmada ise, farklı sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların problem çözme becerilerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın amacı, araştırma modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve veri toplama araçları yer almaktadır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmada, alt ve üst sosyo ekonomik düzeyde (SED) bulunan çocukların cinsiyetinin, kardeş sayısının, anne babanın öğrenim düzeyinin ve anne baba yaşının problem çözme becerileri üzerindeki etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Modeli

Bu araştırmanın amacına ulaşabilmesinde uygun veriler elde edilebilmesi için nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2016). Bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum, gibi özelliklerinin belirlendiği genellikle diğer araştırmalara göre görece daha büyük örneklem üzerinde yapılan araştırmalara denir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel 2014).

Çalışma Grubu

Bu çalışmaya Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Ankara ili Çankaya ve Mamak ilçelerinde bulunan ortaokul birinci sınıfa devam eden ve çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden yaklaşık 285 çocuk katılmıştır. Mamak ilçesi Türkiye standardında alt sosyo-ekonomik düzeyi (ALT SED), Çankaya ise üst sosyo-ekonomik düzeyi (ÜST SED) belirlemiştir.

Bu çalışmada çalışma grubu tesadüfi örnekleme yolu ile belirlenmiştir. Öncelikle tesadüfi olarak her iki ilçeden üçer okul belirlenmiş ve ikişer okuldan çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden çocuklar çalışmaya dahil edilmiştir. Basit tesadüfi örneklemede, her birimin eşit seçilme olasılığı vardır (Balci, 1997; Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel 2014).

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada çocukların demografik bilgilerini belirlemek için Genel Bilgi Formu ile çocukların problem çözme becerilerini belirlemek amacıyla Problem Çözme Envanteri kullanılmıştır.

Genel Bilgi Formu: Bu form ile çocuğun cinsiyeti, kardeş sayısı, doğum sırası, anne babanın öğrenim düzeyi ve anne baba yaşı hakkında bilgi alınmıştır.

Problem Çözme Envanteri (PÇE)

Problem Çözme Envanteri (PÇE), Heppner ve Peterson (1982) tarafından çeşitli araştırmalar sonucu ortaya çıkan "genel yönelim", "problemin tanımı", "alternatif üretme", "karar verme" ve "değerlendirme" gibi problem çözme aşamaları göz önünde bulundurulmuş, kişinin problemlerini çözebilme yeterliği konusunda kendisini nasıl algıladığının yanı sıra, problem çözme yönteminin boyutlarını da belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Özgün envanter, bireylerin kişisel ve günlük yaşamdaki problemlerine ilişkin nasıl tepkide bulunduğunu ve nasıl davrandığını betimleyen 35 madde ve üç alt faktörden oluşmaktadır. Envanterin alt boyutları; problem çözme yeteneğine güven, yaklaşma-kaçınma ve kişisel kontrol olarak isimlendirilmiştir. Problem çözme yeteneğine güven, bireyin problem çözme becerisine olan güven duygusunu; yaklaşma- kaçınma, karşılaşılan zor problemlerle basa çıkmaya isteğini ve kişisel kontrol ise bireyin duruma hakim olduğu hissini ifade etmektedir. Envanterin Türkçeye uyarlanması Şahin, Şahin ve Heppner (1993) tarafından gerçekleştirilmiştir. Kardaş, Anagün ve

Yalçınoğlu (2014), ölçeği ilkököl beşincisınıf/ortaokul birinci sınıf çocuklarına uygulanarak geçerlik güvenirlik çalışması yapmışlardır. Problem Çözme Envanterinin iç tutarlılığını belirlemek için hesaplanan Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.74 olarak bulunmuştur. PCE'nin Türkçe versiyonunun 20 maddeden oluştuğu doğrulayıcı faktör analizinin uyum belirteçleri ile belirlenmiş ve bu model kuramsal ve istatistiksel açıdan uygun bulunmuştur. Özgün envanter altılı likert tipi dereceleme ölçeğinden oluşurken çalışma kapsamında; uygulanan çocukların düzeyine uygun olarak seçenek sayısı ölçekteki her bir ifade için hiç katılmıyorum, ara sıra katılıyorum, çoğunlukla katılıyorum, tamamen katılıyorum seçenekleri ile dörde düşürülmüştür. 1, 2, 7, 14, 15 ve 18. maddeler ters olarak puanlanır. Bu maddeleri puanlarken 1=4, 2=3, 3=2 ve 4=1 şeklinde tersine çevrilir. Uygulanan faktör analizi sonucunda ölçeğin Türkçe versiyonunun son biçiminin 20 maddeden oluştuğu doğrulayıcı faktör analizinin uyum belirteçleri ile belirlenmiş ve bu model kuramsal ve istatistiksel açıdan uygun bulunmuştur. Alt boyutları ise, özgün envanterin üç alt faktörden oluşan yapısı ile aynen korunmuştur ve buna göre alt boyutlar problem çözme yeteneğine güven, yaklaşma kaçınma ve kişisel kontrol olarak belirlenmiştir. Envanterden alınabilecek puan ranjı, 20-80'dir. Puanlamada düşük puanlar problemleri çözmede etkililiği, yüksek puanlar ise problemler karşısında etkili çözümler bulamamayı göstermektedir. Bu çalışmaya ait güvenirlik sonucu 0.782 olarak kabul edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın yürütülebilmesi için ilk

olarak Milli Eğitim Bakanlığında Kasım ayı içerisinde Mamak ve Çankaya ilçelerinde uygulama yapabilmek için gerekli izinler alınmıştır. Daha sonra Çankaya ve Mamak ilçelerine bağlı bazı okullar seçilerek okul müdürleri ile telefonla irtibata geçilmiş ve araştırmanın amacı ve yöntemi açıklanmıştır. Araştırmanın amacını daha iyi anlayabilmek için yüz yüze görüşmeler talep eden okul müdürleri ile randevularla gerekli bilgiler tekrar verilmiştir. Buna göre Aralık ayında, Çankaya ilçesinden iki ortaokul ile Mamak ilçesinden iki ortaokul müdürlerinin uygulama yapılmasına izin vermesi ile uygulama için tekrar randevu alınarak araştırmaya başlanmıştır. Uygulamaya gidildiğinde öğretmenlere ve çocuklara uygulamacı hakkında bilgi verilmiş, araştırmanın amacı ve planı açıklanmıştır. Uygulamacı, tek tek sınıflara girerek çocuklara çalışmanın amacını ve bu değerlendirme araçlarının neler olduğu konusunda bilgi vermiştir. Ayrıca çocuklara değerlendirme araçlarına vereceği cevapların gizli kalacağı ve bu nedenle içtenlikle doldurmalarının önemli olduğu belirtilmiştir. Uygulama süresi yaklaşık 40-45 dk. sürmüştür.

Verilerin analizi

Bu çalışmada elde edilen veriler SPSS 15.0 paket programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Alt ve üst sosyoekonomik düzeydeki çocukların problem çözme becerilerine etkisini belirli değişkenlerle belirlemek için belirlemek için Çift Yönlü Varyans Analizi, kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırma ile ilgili olarak toplanan bilgiler değerlendirilerek analiz edilmiş ve bulgular çizelgeler halinde sunulmuştur.

Tablo 1: Çocukların Okullarına göre Problem Çözme Envanterine ilişkin puan ortalamaları, standart sapmaları ve t testi sonuçları

Okul	Problem çözme Envanteri					
	n	ortalama	SS	Sd	t	p
ALT SED	147	62.90	8.41	283	5.060	0.000
ÜST SED	138	57.89	8.28			

Tablo 1’de incelendiğinde yapılan t testi sonucuna göre okula göre Problem çözme Envanterinin toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t(283)=5.060$, $p<0.001$). Buna göre Mamak bölgesindeki öğ-

rencilerin Problem Çözme Envanterinden aldıkları puanların ortalaması Çankaya bölgesindeki öğrencilerin aldıkları puanlarının ortalamasına göre anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 2. Farklı sosyo- ekonomik düzeydeki çocukların cinsiyetlerine göre Problem Çözme Envanterine ilişkin puan ortalamaları, standart sapmaları ve varyans analizi sonuçları

SED ve CİNSİYET		N	Problem Çözme Envanteri			
			$\bar{X}$	S		
ALT SED	Kız	81	64.06	7.11		
	Erkek	66	61.47	9.63		
	Toplam	147	62.90	8.41		
ÜST SED	Kız	70	58.08	7.97		
	Erkek	68	57.70	8.64		
	Toplam	138	57.90	8.28		
GENEL	Kız	151	61.29	8.07		
	Erkek	134	59.56	9.30		
	Toplam	285	60.47	8.70		
VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI		KT	SD	KO	F	P
SED		1683.561	1	1683.561	24.304	0.000
CİNSİYET		156.199	1	156.199	2.255	0.134
SED*CİNSİYET		85.804	1	85.804	1.239	0.267
Hata		19465.060	281	69.271		
Toplam		1063753.937	285			

Tablo 2 incelendiğinde, yapılan varyans analizi sonucunda, sosyo ekonomik düzeyin ($F(1,281)=24.304$, $P<0.001$) çocukların problem çözme puanları üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Çocukların, problem çözme puanla-

rı üzerinde cinsiyetin ($F(1,281)=2.255$, $P>0.05$) ve sosyo ekonomik düzey ile cinsiyet etkileşiminin ($F(1,281)=1.239$, $P>0.05$) etkili olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 3. Farklı sosyo- ekonomik düzeydeki çocukların kardeş sayılarına göre Problem Çözme Envanterine ilişkin puan ortalamaları, standart sapmaları ve varyans analizi sonuçları

SED ve KARDEŞ SAYISI		N	Problem Çözme Envanteri			
			$\bar{X}$	S		
ALT SED	Tek Kardeş	11	64.65	9.73		
	İki kardeş	77	63.04	8.50		
	3 ve üzeri kardeş	59	62.38	8.14		
	Toplam	147	62.90	8.41		
ÜST SED	Tek Kardeş	38	56.87	7.84		
	İki kardeş	81	58.88	8.29		
	3 ve üzeri kardeş	19	55.73	8.84		
	Toplam	138	57.89	8.28		
GENEL	Tek Kardeş	49	58.62	8.82		
	İki kardeş	158	60.91	8.62		
	3 ve üzeri kardeş	78	60.76	8.74		
	Toplam	285	60.47	8.70		
VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI		KT	SD	KO	F	P
SED		1630.514	1	1630.514	23.383	0.000
KARDEŞ SAYISI		156.224	2	78.112	1.120	0.328
SED*KARDEŞ SAYISI		129.269	2	64.634	0.927	0.397
Hata		19454.715	279	69.730		
Toplam		1063753.937	285			

Tablo 3'de yapılan varyans analizi sonucu incelendiğinde sosyo ekonomik düzeyin ($F(1,279)=23.383$, $P<0.001$) çocukların problem çözme puanları üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Kardeş sayısının ($F(2,279)=1.120$,

$P>0.05$) ve çocukların problem çözme puanları üzerinde sosyoekonomik düzey ile kardeş sayısı etkileşiminin ($F(2,279)=0.397$ $P>0.05$) etkili olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4. Farklı sosyo- ekonomik düzeydeki çocukların anne öğrenim düzeylerine göre Problem Çözme Ölçeğine ilişkin puan ortalamaları, standart sapmaları ve varyans analizi sonuçları

SED ve ANNE ÖĞRENİM DÜZEYİ		N	Problem Çözme Envanteri	
			$\bar{X}$	S
ALT SED	ilköğretim	80	62.68	8.80
	Ortaöğretim	52	62.79	8.35
	Lisans ve Lisans üstü	15	64.40	6.66
	Toplam	147	62.90	8.41
ÜST SED	ilköğretim	6	54.50	7.97
	Ortaöğretim	41	57.02	8.90
	Lisans ve Lisans üstü	91	58.51	8.01
	Toplam	138	57.89	8.28
GENEL	ilköğretim	86	62.11	8.95
	Ortaöğretim	93	60.25	9.02
	Lisans ve Lisans üstü	106	59.34	8.07

	Toplam	285	60.47	8.70		
VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI		KT	SD	KO	F	P
SED		1311.444	1	1311.444	18.725	0.000
ANNE ÖĞRENİM DÜZEYİ		146.820	2	73.410	1.048	0.352
SED*ANNE ÖĞRENİM DÜZEYİ		27.072	2	13.536	0.193	0.824
Hata		19540.099	279	70.036		
Toplam		1063753.937	285			

Tablo 4’de yapılan varyans analizi sonucu incelendiğinde sosyo ekonomik düzeyin (F(1,27

9)=18.725, $P<0.001$) çocukların problem çözme puanları üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Problem Çözme puanları üzerinde anne öğrenim düzeyinin (F(2,279)=1.048 $P>0.05$) etkili olmadığı belirlenmiştir. Sosyo ekonomik düzey ile anne öğrenim düzeyi etkileşiminin (F(2,279)=0.193 $P>0.05$) etkili olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 5. Farklı sosyo- ekonomik düzeydeki çocukların baba öğrenim düzeylerine göre Problem Çözme Ölçeğine ilişkin puan ortalamaları, standart sapmaları ve varyans analizi sonuçları

SED ve BABA ÖĞRENİM DÜZEYİ		N	Problem Çözme Envanteri		F	P
			$\bar{X}$	S		
ALT SED	İlköğretim	62	61.66	9.38		
	Ortaöğretim	56	64.11	8.59		
	Lisans ve Lisans üstü	27	63.04	5.21		
	Toplam	145	62.86	8.46		
ÜST SED	İlköğretim	3	60.67	6.35		
	Ortaöğretim	31	54.56	7.70		
	Lisans ve Lisans üstü	104	58.80	8.29		
	Toplam	138	57.89	8.28		
GENEL	İlköğretim	65	61.61	9.23		
	Ortaöğretim	87	60.70	9.43		
	Lisans ve Lisans üstü	131	59.68	7.92		
	Toplam	283	60.44	8.72		
VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI		KT	SD	KO	F	P
SED		488.857	1	488.857	7.103	0.008
BABA ÖĞRENİM DÜZEYİ		114.930	2	57.465	0.835	0.435
SED*BABA ÖĞRENİM DÜZEYİ		381.557	2	190.778	2.772	0.064
Hata		19064.831	277	68.826		
Toplam		1055168.937	283			

Tablo 5’de yapılan varyans analizi sonucu incelendiğinde sosyo ekonomik düzeyin (F(1,277)=7.103, $P<0.01$) çocukların problem çözme beceri puanları üzerinde etkili

olduğu belirlenmiştir. Çocukların problem çözme puanları üzerinde baba öğrenim düzeyinin (F(2,277)=0.835, $P>0.05$) ve sosyo ekonomik düzey ile baba öğrenim düzeyi etkile-

şiminin ($F(2,277)=2.772$ $P>0.05$) etkili olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 6. Farklı sosyo- ekonomik düzeydeki çocukların anne yaş gruplarına göre Problem Çözme Envanterine ilişkin puan ortalamaları, standart sapmaları ve varyans analizi sonuçları

SED ve ANNE YAŞ GRUPLARI		N	Problem Çözme Envanteri			
			$\bar{X}$	S		
ALT SED	35 yaş ve altı	88	63.39	8.38		
	36-45 yaş arası	55	62.07	8.67		
	46 yaş ve üzeri	4	63.39	5.50		
	Toplam	147	62.90	8.41		
ÜST SED	35 yaş ve altı	35	56.37	6.82		
	36-45 yaş arası	89	58.44	8.45		
	46 yaş ve üzeri	14	58.21	7.90		
	Toplam	138	57.90	8.28		
GENEL	35 yaş ve altı	123	61.39	8.56		
	36-45 yaş arası	144	59.83	8.93		
	46 yaş ve üzeri	18	59.36	7.62		
	Toplam	285	60.47	8.70		
VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI		KT	SD	KO	F	P
SED		641.131	1	641.131	9.153	0.003
ANNE YAŞ GRUPLARI		14.144	2	7.072	0.101	0.904
SED*ANNE YAŞ GRUBU		165.969	2	82.984	1.185	0.307
Hata		19543.853	279	70.050		
Toplam		1063753.937	285			

Tablo 6'da yapılan varyans analizi sonucu incelendiğinde sosyo ekonomik düzeyin ($F(1,279)=9.153$, $P<0.01$) çocukların problem çözme puanları üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Problem Çözme puanları üzerinde, anne yaş grubu ($F(2,279)=0.101$, $P>0.05$) ve sosyo ekonomik düzey ile anne yaş grubu etkileşiminin ($F(2,279)=1.185$, $P>0.05$) etkili olmadığı belirlenmiştir. Çocukların problem çözme becerilerinin yüksek olup olmaması, annelerin iletişim becerileri, çocuğun problemlerini dinlemede ne kadar sabırlı ve özenli

olup olmadıkları ve çocuklarına yeterli zaman ayırıp ayırmadıkları, çocuklarına problemlerin çözümünde söz hakkını yeteri kadar verip vermedikleri ile yakından ilişkilidir. Baskıcı, otoriter, ilgisiz, ya da yargılayıcı anne çocuğun özgüveninin gelişmesinde ve yeterlilik algısının gelişimini sekteye uğratabilir. Çocuğun karar verme mekanizması, özdenetimi ve özsaygısı gelişmeyebilir. Bu durum çocuğun problem çözme becerilerini olumsuz yönde etkiler.

Tablo 7. Farklı sosyo- ekonomik düzeydeki çocukların baba yaş gruplarına göre Problem Çözme Ölçeğine göre ilişkin puan ortalamaları, standart sapmaları ve varyans analizi so-

nuçları

SED ve BABA YAŞ GRUPLARI		N	Problem Çözme Envanteri			
			$\bar{X}$	S		
ALT SED	35 yaş ve altı	49	64.33	8.24		
	36-45 yaş arası	79	62.65	8.59		
	46 yaş ve üzeri	16	59.27	8.00		
	Toplam	144	62.85	8.49		
ÜST SED	35 yaş ve altı	12	54.50	8.49		
	36-45 yaş arası	84	57.65	8.00		
	46 yaş ve üzeri	42	59.34	8.64		
	Toplam	138	57.89	8.28		
GENEL	35 yaş ve altı	61	62.40	9.12		
	36-45 yaş arası	163	60.07	8.64		
	46 yaş ve üzeri	58	59.32	8.40		
	Toplam	282	60.42	8.73		
VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI		KT	SD	KO	F	P
SED		1015.129	1	1015.129	14.635	0.000
BABA YAŞ GRUPLARI		35.636	2	17.818	0.257	0.774
SED*BABA YAŞ GRUBU		520.381	2	260.190	3.751	0.025
Hata		19143.922	276	69.362		
Toplam		1050943.937	282			

Tablo 7'de yapılan varyans analizi sonucu incelendiğinde sosyo ekonomik düzeyin ($F(1,276)=14.635$, $P<0.001$) çocukların problem çözme puanları üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Çocukların problem çöme envanteri puanları üzerinde, baba yaş grubunun ($F(2,276)=0.257$, $P>0.05$) etkili olduğu belirlenirken, sosyo ekonomik düzey ile baba yaş grubu etkileşiminin de ($F(2,276)=3.751$, $P<0.05$) etkili olduğu belirlenmiştir. Bu durumda, sosyo-ekonomik düzey ve baba yaşının birbiriyle etkileşimin önemli olduğu söylenebilir. Dilber (2015) baba yaşının problem çözme becerileri üzerinde etkili olduğunu ortaya koymuştur.

TARTIŞMA

Bu çalışmanın sonucunda, sosyo ekonomik düzeyin çocukların problem çözme becerilerine yönelik puanları üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Cinsiyetin, kardeş sayı-

sının, anne öğrenim düzeyi, baba öğrenim düzeyi ve anne yaş değişkenlerinin farklılık yaratmadığı belirlenmiştir.

Çalışmada alt sosyoekonomik düzeye sahip çocukların üst sosyoekonomik düzeye sahip çocuklardan daha yüksek problem çözme becerilerine sahip olduğunu ortaya çıkarmıştır. Buna göre, alt sosyoekonomik düzeye sahip çocukların ailelerinin daha çok mahalle kültürü ile çocuklarını büyüttükleri, çocuklarının daha fazla dışarıda zaman geçirmelerine izin verdikleri, birçok kişi ile temasta bulunmalarına fırsat vermeleri ve çocukların daha fazla problem ile karşı karşıya kaldıklarında bir an önce çözme girişiminde bulunmaları, buna karşın üst sosyoekonomik düzeye sahip ailelerin, çocuklarını daha korumacı yetiştirmeleri, dışarıda zaman geçirmelerine ve birçok kişi ile temasta bulunmalarına fırsat vermemeleri, hem ailelerin hem de öğretmenlerin çocukların problemlerini ken-

dilerinin çözmeye çalışmaları bu sonucun doğruluğunu açıklayabilir. Cox (1985), Burns, Haywood, Delclos, (1987), Eslami, Macassa, Sundin, Khankeh, Joaquim,(2014), Aebi, Giger, Plattner, Winkler Metzke, Steinhausen, (2014), Bal (2013), Gömleksiz ve Bozbolat (2015), Terzi (2003), Rehber ve Atıcı (2009), Berkant ve Eren (2013) ve Kasik (2018) sosyo-ekonomik düzeyin problem çözme becerileri üzerinde etkili olduğu sonucuna varmıştır.

Bu çalışmada problem çözme puanları üzerinde cinsiyetin ve sosyo ekonomik düzey ile cinsiyet etkileşiminin etkili olmadığı belirlenmiştir. Çalışmaya başlarken cinsiyetin çocukların problem çözme becerilerinin gelişiminde etkili olacağı düşünülmüş olup, araştırmada cinsiyetin problem çözme becerileri üzerinde anlamlı bir fark yaratmaması yanında, kızların puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumun nedeni kız çocuklarının daha sosyal olmaları ve daha fazla problem durumuyla karşılaşmalarıyla açıklanabilir. Saracaloğlu, Serin ve Bozkurt (2005), Beğde ve Özyürek (2016), Deniz, Arslan ve Hamarta (2014), Hamilton ve Fagot (1988), Hoffman ve Schraw, (2009); Dündar, (2009), Otacıoğlu, (2008) ; Köstereloğlu, (2007); Altunçekiç, Yaman ve Koray, (2005), Basmacı Kılıç (1998), Macpherson (2002), Bal (2013), Berkant ve Eren (2013), Yıldız ve Kurtuldu (2014), Yılmaz (2016) ve Bozkurt Yükçü ve Demircioğlu (2017) ve Bozkurt Yükçü (2017) çocukların problem çözme ölçeği toplam puanları ile çocukların cinsiyeti arasında anlamlı bir fark olmadığını belirlemişlerdir. Bu çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Çocukların gelişim dönemleri boyunca bir takım problemler ile karşılaşmaları olasıdır. Erken yıllardan itibaren, çocuklara problemi anlama ve çözme stratejileri kolaylıkla kazandırılabilir. Bu stratejiler kardeş sayısı ne kadar çoksa o kadar kolay öğrenilebilir. Kardeş ilişkileri çocuğun sosyal becerilerini geliştirebilmesi için çok uygun bir platformdur. Karşılıklı oyunların oynanması ve çatışma çözme yöntemlerinin bu gibi ortamlarda kullanılması, birbirlerini bütünleyici

olmaları, öğretme ve birbirlerine bakım veren etkileşimlerde bulunmaları çocukların diğerinin gözünden farklı fırsatları görerek ve değerlendirerek dünya ile etkileşime girmelerine neden olur, ancak kardeşlerin prososyal davranışlar sergilemesi problemleri daha işbirlikçi bir şekilde çözmelerini kolaylaştırır ancak, bu çalışmada aksine kardeş sayısının problem çözme becerileri üzerinde etkili olmadığı görülmüştür. Bunun nedeninin ise, farklı faktörlerin daha etkili olması ile açıklanabilir. Terzi (2003), Bal (2013), Beğde (2015), Beğde ve Özyürek (2016), Prime, Plamondon, & Jenkins (2017), İmeçe (2017), Bozkurt Yükçü ve Demircioğlu (2017) ve Yılmaz (2016) problem çözme toplam puanı ile çocukların kardeş sayıları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Annelerin öğrenim düzeyi arttıkça çocuklarının problem çözme becerilerine katkıda bulunacağı düşünülür. Eğitim düzeyi yüksek anne üstbilişsel bilgileri kendinde daha çok bulundurur. Çocukları için daha zor görevlere hazırlarlar ve çocuğu bu zorlu görevi yapmasında cesaretlendirirler, fakat annelerin etkili olmayan iletişim becerileri varsa, çocuklarına karşı aşırı koruyucu, otoriter, ilgisiz ya da reddedici tutum sergiliyorlarsa, çocuklarıyla yeterinde ve verimli zaman geçirmiyorlarsa, çocuklarına karşı eleştirel ve yargılı davranıp çocuklarını başka çocuklar ile kıyaslıyorlarsa, onlara karşı doğru model olmuyorlarsa, prososyal davranış sergilemelerinde eksiklik varsa çocukların problem çözme becerilerinde öğrenim düzeyinin etkisi olmayabilir. Annenin gösterdiği bu tutum ve davranışlar çocuğun özgüveninin kaybolmasına, kendini yetersiz ve değersiz hissetmesine ve dolayısıyla bilişsel, duygusal ve sosyal gelişim alanında yetersiz kalmasına sebep olabilir. Ayrıca öğretmen tutumlarının da problem çözme becerileri üzerinde etkisinin olduğu düşünüldüğünde bu durum problem çözmeye anne öğrenim düzeyinden daha etkili başka faktörlerin olmasıyla ifade edilebilir. Demir A. (2016), Deniz, Arslan ve Hamarta (2014), Hatay Polat ve Tümkaya (2010),

Basmacı Kılıç (1998), Yıldırım vd (2011), Berkant ve Eren (2013), Sarı (2016), Bozkurt Yükçü ve Demircioğlu (2017), Azaklı (2017) anne öğrenim düzeyinin problem çözme becerileri üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığını bulmuştur.

Babalar genellikle çalışıyor olmalarından dolayı çocukla daha az ilgilenmektedirler. Özellikle problem çözme becerisinin gelişiminde çocuğun problemi tanımlaması önemlidir. Problemi tanımladıktan sonra uygun çözümler üretebilmesi için bir yetişkine ihtiyaç duyar. Bu yetişkine ulaşmada zorluk çekiyorsa problemlerini anlatmada da başka bir figür arar ve bu kişi onunla daha fazla zaman geçiren kişi olur. Dolayısıyla babanın çalışıyor olması, eve yorgun ya da geç geliyor olması babanın ne kadar öğrenim düzeyi yüksek ya da düşük olursa olsun çocuğun problem çözme becerilerinin gelişmesinde etkili bir figür olamayabilir. Baba, çocuğun problemlerini dinlemede yeterli sabrı ve özeni gösteremezse, aynı zamanda kendi problemlerini çözmede başarısız ise ve çocuğa doğru model olamıyorsa, çocuğun problem çözme becerisinde etkili bir figür olmakta zayıf kalabilir. Ayrıca problem çözme becerisini etkileyen faktörlere bakıldığında, çocuğun özgüveni, öğretmen, çocuğun duygu ve düşüncelerinin etkisi ve anne baba tutumları bulunur. Burada babanın destekleyici tutum sergilemesi, problemlerini çözebilmesi için gerekli ortamları hazırlaması ve bu konuda duyarlı olması gerekli ve önemlidir. Araştırma sonucuna bakıldığında sonucun böyle çıkması, problem çözmede baba öğrenim düzeyinden daha etkili faktörlerin olmasıyla açıklanabilir. Emran vd.(2011), Hatay Polat ve Tümkaya (2010), Basmacı Kılıç (1998), Sarı (2016), Bozkurt Yükçü ve Demircioğlu (2017) ve Azaklı (2017) çocuklarda problem çözme becerisinin baba öğrenim durumuna göre farklılaşmadığını bulmuştur.

Genç anne ve babaların ise çocuklarına yaşça daha yakın olmalarından dolayı

duygusal olarak da daha yakın olabileceği, fiziksel olarak daha enerjik olmalarından dolayı sosyal etkileşimde daha fazla bulunabilecekleri düşünülür. Yetişkinlerin etkili olmayan iletişim becerilerinin olması, çocuklarına karşı aşırı koruyucu ya da otoriter tutum sergilemeleri, baskıcı ve yargılayıcı olmaları, ruh sağlıklarının iyi olup olmadığı, çocukların problem çözme becerilerinde anne baba yaşının etkisini azaltır.

Annenin yaşı ne olursa olsun, anne çocuğun olumlu yönde gelişimi için doğru model olamazsa ve gerekli yeterliliklere sahip değilse çocuğun problem çözme becerisi gelişmeyebilir. Bu nedenle bu araştırmadan çıkan sonuç, problem çözmede anne yaş grubundan daha etkili faktörlerin olmasıyla en iyi şekilde açıklanabilir. İmeçe (2017), Beğde (2015), Bozkurt Yükçü ve Demircioğlu (2017) çocuklarda problem çözme becerisinin anne yaşına göre farklılaşmadığını bulmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın sonucunda, sosyo ekonomik düzeyin çocukların problem çözme becerilerine yönelik puanları üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Cinsiyetin, kardeş sayısının, anne öğrenim düzeyi, baba öğrenim düzeyi ve anne yaş değişkenlerinin farklılık yaratmadığı belirlenmiştir.

Bu doğrultuda nitelikli zamanın nasıl verileceği konusunda bilgi verilmelidir. Bunun yanında iletişim ve anne baba tutumunun çocuğun gelişimi açısından önemli olduğu ebeveynlere iletmeli ve bu konularla ilgili eğitimler düzenlenmelidir. Çocukların kendilerini ifade etmesine fırsat verilmeli ve çocukların kendi çözümlerini uygulamalarına olanak yaratılmalıdır. Anne-baba ya da öğretmen çocuğun yerine problemleri çözmemeli, onun problemleri tanıtmaya yardımcı olmalı ve uygun çözüm yollarını kendisinin bulmasını sağlamalıdır. Zaman zaman çocukların çözüm bulma ve kendilerini ifade etmelerine fırsat yaratacak ortamlar yaratılmalıdır. İlkokul

çocuklarına uygulanan hem yapılandırılmış hem de yapılandırılmamış eğitim programlarının çocukların problem çözme becerilerini önemli ölçüde etkilediğini saptamıştır. Böyle eğitimlerin okullarda çocuklara verilmesi oldukça önemlidir.

KAYNAKÇA

- AEBI M., GIGER J, PLATTNER B, WINKLER M. C, STEINHAUSEN H.C. (2014), "Problem coping skills, psychosocial adversities and mental health problems in children and adolescents as predictors of criminal outcomes in young adulthood" *European Child & Adolescent Psychiatry*. 23,(5): 283–293
- AKMAN Y., ERDEN M. (1997). Eğitim Psikolojisi-Gelişim-Öğrenme-Öğretme, Ankara: Arkadaş Yayınevi,
- ALP ÖZDEMİR, B. (2016). Lise öğrencilerinde benlik saygısı ile psikolojik yardım alma tutumu ve problem çözme davranışı arasındaki ilişkinin incelenmesi, Yayınlanmamış yüksek Lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- ALTUNÇEKİÇ A., YAMAN S, KORAY Ö. (2005). "Öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeyleri ve problem çözme becerileri üzerine bir araştırma (Kastamonu İli Örneği)", *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13 (1), 93–102. Kastamonu
- AVCI M. (2016). Lise öğrencilerinin kişiler arası problem çözme becerinin sosyometrik statülerine göre incelenmesi, Yayınlanmamış yüksek Lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum
- AYLES F., GLENN S.M. (1989). "Problem solving and prior play experience: an observational study", *Early Child Development and Care*, 43, 27-34
- AZAKLI A. (2017). Ergenlerin kişilik tipolojisi ile kullandıkları problem çözme becerileri, Yayınlanmamış yüksek Lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- BAL Ö. (2013). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 4-6 yaş çocukların kişilerarası problem çözme becerileri ve bakış açısı alma becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- BASMACI KILIÇ S. (1998). Üniversite öğrencilerinin problem çözme becerilerini algılamalarının bazı değişkenler açısından incelenmesi, Yayınlanmamış yüksek Lisans tezi, İnönü Üni
- BEĞDE, Z. (2015). Öğretmen ve ebeveyn tutumlarının okul öncesi dönem çocuklarının problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi, Yayınlanmamış yüksek Lisans tezi, Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Karabük.
- BEĞDE, Z, ÖZYÜREK A. (2016). "Öğretmen ve anne-baba tutumlarının okul öncesi dönem çocuklarının problem çözme becerilerine etkisi", *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1): 204-232.
- BERKANT H. G., EREN İ. (2013). İlköğretim matematik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin problem çözme becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6,3:1021-1041.
- BOZKURT Y. Ş. (2017). Bağımsız anaokullarına devam eden çocukların duygu düzenleme ve sosyal problem çözme becerileri ile ebeveynlerinin duygusal okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- BOZKURT Y.Ş., DEMİRCİOĞLU H. (2017). "Okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal problem çözme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi", *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1, 2: 216-238.
- BULUT SERİN N., DERİN R. (2008). "İlköğretim Öğrencilerinin Kişilerarası Problem Çözme Becerisi Algıları ve Denetim Odağı Düzeylerini Etkileyen Faktörler". *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(1): 1-18.
- BURNS, M. S., HAYWOOD H.C., DELCLOS R. V. (1987). "Young children's problem-solving strategies: An observational study", *Journal of Applied Develop-*

- mental Psychology, 8 (1): 113-121.
- CHI M.TH., GLASER R. (1985). "Problem solving ability, R. J. Sternberg (Ed), Human abilities: An information-processing approach içinde". (pp. 227-250), Newyork
- ÇİFTÇİ AYDİLEK, M. (2017). Erken çocukluk döneminde aile işlevselliğinin, bilişsel gelişim ve duygusal gelişimin bir işlevi olarak sosyal problem çözme becerileri: Yapısal Denklem Modellemesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana
- COX, W. D.(1985). "The Purdue Elementary Problem-Solving Inventory (PEPSI), Grade Level, and Socioeconomic Status: A Preliminary Study", Gifted Child Quarterly, 29, (2)
- CRUISE S., O'REILLY, D. (2014). "The influence of parents, older siblings, and non-parental care on infant development at nine months of age", Infant Behaviour and Development. 37,(4):546-555.
- CÜCELOĞLU, D. (1997). İnsan ve davranışı, Psikolojinin Temel Kavramları, İstanbul: Remzi Kitabevi
- ÇOLAKKADIOĞLU, O., CENKSEVEN ÖNDER, FULYA., AVCI, R. (2011). "Ergenlerde kontrol odağını yordamada karar verme ve problem çözmenin rolü". Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 20, 2, 317-330
- DAĞLI, A. (2004), "Problem Çözme ve Karar Verme". Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 3, 7: 41-49
- DENİZ, M. E.; ARSLAN, C., HAMARTA E. (2014). "Lise Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", 31, (31), 374 - 389
- DİLBER, M. (2015), Okul öncesi çocukların ahlaki yargı düzeyleriyle kişilerarası problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- DOSTAL, J. (2015). "Theory of problem solving", Procedia - Social and Behavioral Sciences, 174; 2798 – 2805
- DUGAS, M.J., LETARTE, H.,RHEAUME J., FREESTON, M.H., LADOUCEUR, R. (1995), "Worry and problem solving: evidence of a specific relationship". Cognitive Teherapy and Research, 19, (1), 109-120
- DUMAN, B. (2009). Neden beyin temelli öğrenme, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- DÜNDAR, S. (2009). "Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 24, 2, ss.139-150.
- DÜŞEK G., BÜTÜN AYHAN A. (2014). "A Study on Problem Solving Skills of the Children from Broken Family and Full Parents Family Attending Regional Primary Boarding School", Procedia - Social and Behavioral Sciences, 152, 7, 137-142
- D'ZURİLLA, T.J., GOLDFRIED, M.R. (1971). "Problem solving and behavior modification". Journal of Abnormal Psychology, 78(1), 107-126
- D'ZURİLLA, T. J., MAYDEU-OLIVARES, A., KANT, G.L. (1998). "Age and gender differences in social problem-solving ability" , Personality and Individual Differences, 25, 241-252
- EMRAN ÖZBULAK B., AYPAY, A., AYPAY, A. (2011). "Orta öğretim öğrencilerinin problem çözme ve atılganlık becerilerinin bazı değişkenlerle ilişkisi". Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 10(36): 77-93.
- EROĞLU, E. (2001), Ailenin çocuklarda problem çözme yeteneğinin gelişmesi üzerindeki etkisi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya
- ESLAMİ, B.,; MACASSA, G., SUNDİN Ö., KHANKEH, H. R., JOAQUİM J. F. S., (2014), "Style of Coping and Its Determinants in Adults with CongenitalHe-

- art Disease in a Developing Country”
Congenital Heart Disease, 9, 349–360
- FERAH, D., (2000), Kara Harp Okulu öğrencilerinin problem çözme becerilerini algılamalarının ve problem çözme yaklaşım biçimlerinin cinsiyet, sınıf, akademik başarı ve liderlik yapma açısından incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- FUSARO, M., MAUREEN C. S. (2018), “Preschoolers’ inquisitiveness and science-relevant problem solving”, Early Childhood Research Quarterly, 42, 119,127
- GREENBERGER, E., MCLAUGHLIN, C.S. (1998). “Attachment, Coping, and Explanatory Style in Late Adolescence”, Journal of Youth and Adolescence, 27, 121-139
- GÖMLEKSİZ, N., M., BOZPOLAT, E.(2015). “İlköğretim 4. Ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi”, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12, (2), Bolu
- GÜÇRAY, S. SONAY, (2001), “Ergenlerde karar verme davranışlarının öz-saygı ve problem çözme becerileri algısı ile ilişkisi”, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8 (8), 106-121.
- HAMILTON, S., FAGOT, B. (1988). “Chronic Stress and Coping Styles: a Comparison of Male and Female Undergraduates”, Journal of Personality and Social Psychology, 55(5), 819-823 Nov;55(5):819-23.
- HATAY POLAT, R., TÜMKAYA, S., (2010). “An Investigation of the Students of Primary School Problem Solving Abilities Depending on Need for Cognition Elementary Education” 9(1), 346–360
- HEPPNER, P. P., PETERSEN, C.. H. (1982). The development and implications of a personal problem solving inventory. Journal of Counseling Psychology, 29, 66–75.
- HEPPNER, P. P., ANDERSON, W. P. (1985). “The relationship between problem solving self-appraisal and psychological adjustment”, Cognitive Therapy and Research,9, (4), 415–427.
- HEPPNER, P. P.; KRAUSKOPF, C. J. (1987). “The integration of personal problem solving processes within counseling. The Counseling Psychologist, 15, 371-447.
- HOFFMAN, B., SCHRAW, G., (2009). “ The influence of self-efficacy and working memory capacity on problem-solving efficiency”, Learning and Individual Differences, 19, 91–100.
- HUGHES J., C., BRESTAN, E.V., CHRISTENS, B.D., KLINGER, L., J., VALLE L. A. (2004), Problem-Solving Interactions Between Mothers and Children, Child & Family Behavior Therapy, Vol. 26,(1),1-16
- İMEÇE, S., (2017), İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin empati eğilim becerileri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü , İzmir.
- KARASAR, N. (2016). Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- KARDAŞ N., ANAGÜN Ş. S., YALÇINOĞLU, P. (2014). Problem Çözme Envanterini ilköğretim öğrencilerine uyarlama çalışması: Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 13(51), 182-194.
- KASIK, L., BALÁZS F. J., GUTI K., GÁSPÁR C., ZSOLNAIA. (2018). “Social problem-solving among disadvantaged and non-disadvantaged adolescents”. European Journal of Special Needs Education, 33, 1, 86–101
- KORAY, Ö., AZAR, A. (2008). “Ortaöğretim öğrencilerinin problem çözme ve mantıksal düşünme becerilerinin cinsiyet ve seçilen alan açısından incelenmesi”. Kastamonu Eğitim Dergisi, 16 (1), 125–136
- KORKUT F. (2002). “Lise öğrencilerinin problem çözme becerileri”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,22, 177-184
- KÖSTERELOĞLU, A. M., (2007). Okul yöneticilerinin problem çözme becerileri ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi,

- Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- KÜRTÜNCÜ M., ERGÖL Ş., DEMİRBAĞ, B. C. (2013). "Problem çözme envanterinin 10-14 yaş grubu çocuklarda uygulanması" TAF Prev Med Bull., 12(5), 545-552.
- Lİ, M. H., ESCHENAUER, R., YANG, Y. (2013), "Influence of Efficacy and Resilience on Problem Solving in the United States, Taiwan, and China" Journal of Multicultural Counselling and Development, 41,3
- MACPHERSON, K. (2002), "Problem-solving Ability and Cognitive Maturity in Undergraduate Students", Assessment & Evaluation in Higher Education, Vol. 27, No. 1
- MEFOH, P. C., NWOKE, M. B., CHUKWUORJİ, J., BOSCO C.; O.CHIJIOKE, A. (2017). "Effect of Cognitive Style and Gender on Adolescents Problem Solving Ability" Thinking Skills and Creativity, 25, 47-52
- NEITZEL, C., DOPKINS STRIGHT A. (2004), "Parenting behaviours during child problem solving: The roles of child temperament, mother education and personality, and the problem-solving context", International Journal of Behavioral Development, 28 (2), 166-179
- OĞUZ, V., KÖKSAL, AKYOL, A. (2015). "Problem çözme becerisi ölçeği (PÇBÖ) geçerlik ve güvenirlik çalışması". Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 44(1): 105-122.
- ÖTACIOĞLU, S., G. (2008). "Müzik eğitimi bölümü öğrencilerinin problem çözme özgüven düzeyleri ile çalgı başarılarının karşılaştırılması" Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 26, 143-154
- ÖZER, F. (2017), Ciddi oyunların ilköğretim 4.sınıf öğrencilerinin Fen Bilimleri dersi akademik başarılarına, derse yönelik motivasyonlarına ve problem çözme becerilerine etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- ÖZSOY, G. (2007). İlköğretim beşinci sınıfta üstbiliş stratejileri öğretiminin problem çözme başarısına etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- PAKASLAHTI, L., KARJALAINEN A., KELTIKANGAS-JA'R. J.(2002). Relationships between adolescent prosocial problem-solving strategies, prosocial behaviour, and social acceptance. International Journal of Behavioral Development, 26(2):137-144.
- PETTIT G. S., DODGE K. A., BROWN M. A. (1988), "Early Family Experience, Social Problem Solving Patterns, and Children's Social Competence", Child Development, 59, 1,107-120
- PRIME, H., PLAMONDON, A., JENKINS, J. M., (2017), "Birth Order and Preschool Children's Cooperative Abilities: A Within-Family Analysis", British Journal of Developmental Psychology, 35, 392-405
- RAIKES, H. , A., THOMPSON, R. A., (2008), "Attachment security and parenting quality predict children's problem-solving, attributions, and loneliness with peers" Attachment & Human Development, 10, 3, 319-344
- REHBER, E., ATICI, M. (2009). "İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Empatik Eğilim Düzeylerine Göre Çatışma Çözme Davranışlarının İncelenmesi". Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18 (1), 323-342.
- SACCO, W. P., GRAVES, D. J. (1984). "Childhood depression, interpersonal problem-solving, and self-ratings of performance". Journal of Clinical Child Psychology, 13(1), 10-15.
- SARI, B.(2016). Lise Öğrencisi Ergenlerde (15-19 yaş) Problem Çözme Becerileri ile Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi,

- Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- SARACALOĞLU, S., SERİN, O., BOZKURT, N. (2005). "Eğitim Bilimleri Enstitüsü Lisansüstü Öğrencilerinin Problem Çözme ve Denetim Odağı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi", Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 17
- SAYGILI, H. (2000), Problem Çözme Becerisi İle Sosyal ve Kişisel Uyum Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum
- ŞAHİN N., ŞAHİN N. H., HEPPNER P. P. (1993). "Psychometric Properties of the Problem Solving Inventory in a Group of Turkish University Students", Cognitive Therapy and Research, 17, (4), 379-396.
- TERZİ, Ş. (2003). "6. sınıf öğrencilerinin kişilerarası problem çözme beceri algıları", Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 1(2): 221-231.
- ÜLKER, P. (2016). 15-18 yaş grubundaki ergenlerin problem çözme becerileri ve zorbalık davranışlarının çalışma durumu açısından incelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- WOOLFOLK, A. H. (2015), Eğitim psikolojisi. (Çev., Duygu Özen). İstanbul: Kaknüs Yayınları,
- YILDIRIM, A., HACIHASANOĞLI, R., KARAKURT, P., TÜRKLEŞ S. (2011). "Lise öğrencilerinin problem çözme becerileri ve etkileyen faktörler". Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 8(1): 905-921.
- YILDIZ, Y., KURTULDU K. M. (2014). Müzik öğretmeni adaylarının problem çözme becerilerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. The Journal of Academic Social Science Studies. 28, 252-535
- YILMAZ, N. (2016), Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışı ile problem çözme becerileri ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkiler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon
- YILMAZ, E. (2016). 48-72 Aylık Çocuklara Yönelik Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeğinin Geliştirilmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- Altıntaş, T. T. ve Yıldız Bıçakçı, M. (2018). Çocukların Problem Çözme Becerilerinin Sosyo-Ekonomik Düzey ve Cinsiyete Göre İncelenmesi, *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7782>, Number: 72 Autumn III 2018, p. 465-482.